

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Důsledky vlivu zakladatele na správu majetku vyčleněného do svěřenského fondu

Nedávno uplynulo deset let od nabytí účinnosti občanského zákoníku[1], který do českého právního řádu přinesl do té doby pro mnohé neznámý institut svěřenského fondu. Převzetí quebecké koncepce svěřenského fondu (jmění bez vlastníka) zároveň zpočátku způsobovalo jak teoretické, tak praktické problémy. Nebylo ničím výjimečným, že banka odmítla svěřenskému správci zřídit bankovní účet jednoduše proto, že nevěděla, co to svěřenský fond je a jak s ním má pracovat. Tyto doby jsou však (doufejme) nenávratně pryč, a možná i proto se svěřenské fondy těší stále větší oblibě.

Fungování svěřenského fondu zřizovaného za života zakladatele lze úvodem velmi zjednodušeně popsat následovně. Svěřenský fond zřizuje zakladatel smlouvou, na jejímž základě dojde k vyčlenění majetku z jeho vlastnictví.[2] Zakladatel zároveň vydá statut svěřenského fondu, ve kterém stanoví účel svěřenského fondu a základní principy jeho fungování. Majetek ve svěřenském fondu po vzniku fondu spravuje ve prospěch obmyšlených svěřenský správce, který vůči majetku zároveň vykonává vlastnická práva, a to vlastním jménem na účet fondu (svěřenský fond nemá právní subjektivitu).[3]

Tento článek se zabývá situací, kdy si zakladatel svěřenského fondu zachová kontrolu nad majetkem ve svěřenském fondu a popisuje důsledky, které z takové situace mohou plynout.

Ochranná funkce svěřenského fondu

Jednou z možných funkcí svěřenského fondu je ochrana majetku zakladatele. Jedná se o zcela legitimní účel, který je přijímán jak v Québecu[4], tak v angloamerické právní kultuře v souvislosti s trusty.[5] Svěřenský fond za tímto účelem může využít například podnikatel – fyzická osoba, který se rozhodne vyčlenit ze svého vlastnictví do svěřenského fondu majetek nesouvisející s jeho podnikáním. Vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele vzniká samostatné jmění, které je oddělené od jmění zakladatele či jakékoliv jiné osoby. Pokud se pak podnikateli – zakladateli svěřenského fondu – přestane dařit, jeho věřitelé se budou moci uspokojovat pouze z majetku ve vlastnictví zakladatele, nikoliv z majetku ve svěřenském fondu, který je na osobě zakladatele nezávislý.

Zachování kontroly nad vyčleněným majetkem a její projev

V praxi se zakladatel často nechce smířit s úplnou ztrátou svých vlastnických práv vůči vyčleňovanému majetku a má zájem ponechat si ve větší či menší míře kontrolu nad majetkem. A zákonná úprava mu to umožňuje. V některých případech se zakladatel musí od dispozitivní zákonné úpravy dokonce aktivně odchýlit, aby odstranil pochybnosti ohledně své přetrvávající kontroly nad majetkem ve svěřenském fondu.

Existuje mnoho způsobů, jak si může zakladatel zachovat kontrolu nad vyčleněným majetkem, a míru kontroly zakladatele je proto vždy nutné posuzovat v souvislosti s fungováním konkrétního svěřenského fondu. Přesto lze upozornit na některá ustanovení využívaná ve statutech svěřenských fondů, naznačující, že si zakladatel nad vyčleněným majetkem kontrolu ponechal. Pochybnosti ohledně ztráty kontroly zakladatele nad vyčleněným majetkem může vyvolávat především oprávnění zakladatele:

- a. rozhodnout o zániku správy svěřenského fondu z jakéhokoliv důvodu;
- b. odvolávat správce bez uvedení důvodu;
- c. udělovat správci pokyny.

Rozhodnutí správce o zániku svěřenského fondu

Samotná skutečnost, že si zakladatel ve statutu vyhradí právo rozhodnout o zániku správy svěřenského fondu, bez dalšího nemusí znamenat kontrolu zakladatele nad vyčleněným majetkem. Závěr o kontrole majetku zakladatelem by bylo možné dovozovat především v případě, kdy statut zakotvuje právo zakladatele rozhodnout o zániku správy svěřenského fondu kdykoliv, z jakéhokoliv důvodu a zároveň je to právě zakladatel, komu má být majetek ve svěřenském fondu po zániku správy fondu vydán.[\[6\]](#)

Oprávnění zakladatele odvolat správce bez uvedení důvodu

Má-li zakladatel právo měnit správce svěřenského fondu dle svého uvážení, vyvstávají pochyby o nezávislosti správce. Hrozí totiž, že nebude-li správce jednat dle přání zakladatele, zakladatel jej z funkce odvolá a jmenuje na jeho místo správce jiného. Ošemetné je, že právo zakladatele odvolávat správce vyplývá přímo ze zákona.[\[7\]](#) Zákon zároveň toto právo neomezuje, z čehož lze usuzovat, že zakladatel může dle zákona správce odvolat z jakéhokoliv důvodu. Přestože lze zakladateli těžko vyčítat, že se neodchýlil od zákonné úpravy, lze doporučit, aby statut svěřenského fondu stanovil výslovné podmínky, za kterých může zakladatel správce odvolat, případně aby přenesl oprávnění odvolávat správce na jinou osobu.

Oprávnění udělovat správci pokyny

Ve statutu obvykle nenajdeme výslovné oprávnění zakladatele udělovat správci závazné pokyny. Často se ale ve statutu objevuje ustanovení opravňující zakladatele sdělovat správci nezávazná přání (*letter of wishes*). Tato přání by však měla zůstat opravdu nezávazná a v žádném případě by se nemělo jednat o konkrétní pokyny, jež by správce stavěly do role pouhého vykonavatele vůle zakladatele.

Důsledky kontroly zakladatele nad vyčleněným majetkem

Zakladatel může vyčlenit majetek do svěřenského fondu nejen preventivně, ale i za účelem zkrácení věřitelů. Pro účely tohoto článku od situací, kdy zakladatel vyčleňuje majetek do svěřenského fondu v úmyslu zkrátit své věřitele, odhlédneme a budeme se věnovat pouze vyčlenění za účelem preventivní ochrany majetku.

Zdánlivost zřizovacího právního jednání

Extrémní případ představuje situace, kdy si zakladatel ponechá úplnou (nebo téměř úplnou) kontrolu nad svým majetkem. Jako příklad lze uvést statut svěřenského fondu, který určí, že zakladatel fondu bude nejen jeho zakladatelem, ale současně i správcem, obmyšleným a osobou s právem na vydání majetku při skončení správy fondu. Zákon takovou možnost zakladateli dává, tak proč by ji nevyužil.[\[8\]](#) Zákon sice vyžaduje, aby měl v takovém případě svěřenský fond ještě jednoho „nezávislého“ správce[\[9\]](#), ale tuto povinnost může zakladatel obejít a jako nezávislého správce jmenovat např. svého kamaráda, který zakladateli slíbí, že bude jednat přesně podle jeho pokynů. V tomto případě chybí vážná vůle zakladatele zřídit svěřenský fond a vyčlenit majetek ze svého vlastnictví. Důsledkem je zdánlivost zřizovacího právního jednání, to znamená, svěřenský fond nebude vůbec zřízen.[\[10\]](#)

Nerozběhnutí lhůt k podání odpůrčí žaloby

Nežádoucí důsledky bude mít také situace, kdy se zakladatel sice smíří se ztrátou úplné kontroly nad majetkem vyčleněným do fondu, ale ponechá si „únikovou cestu“ pro případ, že by chtěl získat majetek zpět do svého vlastnictví. Ve statutu si proto vyhradí právo ukončit správu svěřenského fondu a současně výslovně určí, že v případě zániku správy svěřenského fondu má být všechn majetek vydán právě jemu. Zakladatel si zároveň vyhradí právo udělovat správci „nezávazné“ pokyny a pro případ, že by správce jeho pokyny neplnil, ponechá si právo správce kdykoliv odvolat.

V tomto případě kontrola zakladatele nedosahuje takové intenzity, aby bylo možné dovodit zdánlivost zřizovacího právního jednání. Přesto lze s ohledem na míru kontroly zakladatele dovodit, že nedošlo k úplnému vyčlenění majetku a vzniku odděleného jmění, nezávislého na osobě zakladatele. Převládá názor, že dokud nedojde k úplnému vyčlenění majetku z vlastnictví zakladatele (ke ztrátě rozhodující kontroly zakladatele), neběží lhůty k dovolání se relativní neúčinnosti právního jednání^[11], kterým zakladatel bezúplatně převedl (vyčlenil) svůj majetek.^[12] Pokud si zakladatel ponechá rozhodující kontrolu nad vyčleněným majetkem, vystavuje se tedy riziku, že lhůta k podání odpůrcí žaloby nezačne věřitelům běžet vyčleněním majetku do svěřenského fondu, ale až okamžikem opravdové ztráty kontroly zakladatele nad majetkem ve svěřenském fondu, případně až okamžikem vydání majetku ze svěřenského fondu obmyslenému.

Závěr

Občanský zákoník sice umožňuje zakladateli podílet se na správě majetku vyčleněného do svěřenského fondu, ale překročení určité míry kontroly zakladatele může mít závažné právní důsledky. Určení této pomyslné hranice je však stále předmětem diskuzí v odborné veřejnosti a palčivou otázkou, jaká míra vlivu zakladatele je přípustná a jaká již nikoliv, musí definitivně vyřešit až judikatura. Do té doby lze při zřizování svěřenských fondů doporučit obezřetný postup. Jinak se zakladatel vystavuje riziku nerozbehnutí lhůt k dovolání se relativní neúčinnosti, v extrémních případech dokonce riziku, že svěřenský fond vůbec nevznikne.

Mgr. Jan Turek,
advokátní koncipient

Doležal & Partners s.r.o., advokátní kancelář

Růžová 1416/17
110 00 Praha

Koliště 1912/13
602 00 Brno

tel.: +420 222 544 201

e-mail: office@dolezalpartners.com

[1] Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů („OZ“).

[2] Zákon hovoří o majetku (viz § 1448 OZ), ale vyčleněno může být i jmění, např. závod.

[3] Viz § 1448 odst. 3 OZ.

[4] RETRAITE QUÉBEC. The ABCs of Trust Funds [online]. [cit. 2024-02-06]. Dostupné >>> [zde](#).

[5] VIRGO, Graham. THE PRINCIPLES OF EQUITY & TRUSTS. 2. Oxford University Press, 2016. ISBN 978-0-19-872618-0, s. 51.

[6] Dle § 1472 OZ je osobou, která má právo na vydání majetku po skončení správy primárně obmyšlený. Pokud obmyšlený není, právo na vydání má zakladatel. Jedná se o dispozitivní úpravu a ve statutu se od ní lze odchýlit.

[7] Viz § 1455 OZ.

[8] HOLLMANN, Jakub; ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ FLANDERKOVÁ, Markéta. Svěřenské fondy pro praxi. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-844-0, s. 40.

[9] Viz § 1454 OZ.

[10] Shodně PIHERA, Vlastimil. § 1448 [Vymezení svěřenského fondu]. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1546, marg. č. 22.

K předpokladům zdánlivosti právního jednání např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2021, sp. zn. 33 Cdo 2338/2020.

[11] Viz § 591 OZ a § 240 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

[12] PIHERA, Vlastimil. op. cit. v pozn. 10, marg. č. 22.

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)